

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Giltig från: 2026-04-14

Innehållsansvar: Julia Lenzen, (julle), Överläkare

Giltig till: 2028-04-14

Godkänd av: Annette Trengé Jarlshammar, (anltr2), Utvecklingschef

Om- och nybyggnation: att förebygga spridning av byggdamm - samverkan mellan tekniker, hantverkare och sjukvård

Förändringar sedan föregående version

Rutinen ”Om- och nybyggnation: att förebygga spridning av byggdamm - samverkan mellan tekniker, hantverkare och sjukvård” och ” Byggnation mindre arbeten – Förebygga spridning av byggdamm ” har slagits ihop till en gemensam ny rutin.

Innehållsförteckning

Bakgrund, syfte och mål	2
Utförande.....	2
Vid byggarbeten i hygienklass 3.....	3
Mindre arbeten/underhåll	3
Ventilation.....	4
Ansvarsfördelning	4
Projektledare på lokalenheten SkaS ansvarar för att:.....	4
Enhetschef/lokalansvarig ansvarar för att:	4
Förvaltningen Fastighet, Stöd och Service ansvarar för att:	5
Entreprenör/hantverkare ansvarar för att:	7
Utförande lokalvårdsorganisation ansvarar för att.....	8
Relaterad information	8

Arbetsgrupp.....	8
Källförteckning.....	9
Bilaga 1	10
Bilaga 2	11
Bilaga 3 – mindre arbeten.....	12

Bakgrund, syfte och mål

Vissa patienter är mycket infektionskänsliga. För dessa människor kan en del smittämnen som normalt är ofarliga (lågpatogena mikroorganismer) ändå orsaka allvarlig sjukdom. Exempel på detta är mögelsporer som finns naturligt överallt. Sporer av svampsläktet *Aspergillus* kan till exempel orsaka livshotande sjukdom hos en infektionskänslig patient. Vid byggnads- och rivningsarbete bildas alltid damm. Damm innehåller ofta höga halter av mögelsporer, till exempel *Aspergillus*. Därför är det viktigt att avskärma en byggarbetsplats för att förhindra att detta damm når patienterna. Byggdamm kan också förorena material och förstöra apparatur.

Riktlinjen beskriver dels samverkan och ansvarsfördelning mellan tekniker, hantverkare och sjukvård, dels förebyggande åtgärder vid byggnadsarbeten i vårdlokaler. Som bilagor ingår mallar för checklista respektive samverkansdokument mellan berörda parter. Det finns också ett presentationsmaterial “Om- och nybyggnation. Samverkan mellan tekniker, hantverkare och sjukvård” se, [Bildspel, Om- och nybyggnation](#) [Manus till bildspel](#).

Utförande

Innan arbetet påbörjas skall planering ske i god tid mellan projektledare på Förvaltningen för Fastighet, Stöd och Service (FFSS), enhetschef på vårdenheten och projektledare på lokalenheten SkaS (bilaga 1 och 2).

Projektledare på FFSS redogör för det arbete som kommer att utföras på enheten och dess omfattning och karaktär. Enhetschef anger om speciella förhållanden enligt nedan föreligger.

Projektledare på lokalenheten SkaS kontaktar Vårdhygien.

Efter planering och genomgång av checklista ifylls samverkansdokumentet (bilaga 2).

Riskbedömning och användning av olika skyddsåtgärder behöver göras fortlöpande allteftersom bygget ändrar karaktär över tid.

Vid byggarbeten i hygienklass 3

Vid projekt i lokaler med speciella krav, exempelvis operationsavdelning, sterilteknisk verksamhet och renhetsklassade lokaler, ska särskilda regler följas. Kontakta Vårdhygien.

Mindre arbeten/underhåll

Samtliga besök från FFSS, MT eller VGR IT innebär kontakt med verksamheten där hantverkaren informerar vad som ska göras och hur det kan påverka verksamheten. I verksamheten kan man behöva ta hänsyn till immunsuppremerade patienter även vid mindre arbeten och enhetschefen kan ha synpunkter på planerat arbete, vid behov av råd kontakta Vårdhygien.

Kontakt med verksamheten innebär att hantverkaren söker upp ansvarig enhetschef och i dennes frånvaro ansvarig sjuksköterska/tjänsteperson för att informera om att FFSS, MT eller VGR IT lyfter takplattor, borrar eller på annat sätt skapar damm. Varje utförare ansvarar för att det finns tydliga skyltar utplacerad kring arbetsområde som informerar om risken för byggdamm.

Patienter och utrustning ska flyttas från det aktuella riskområdet. Det är alltid vårdpersonal som ska flytta medicinteknisk utrustning och patienter. Utrustning som inte går att flytta ska täckas över.

Utförs arbeten i allmänna utrymmen (korridor, hisshallen), så är det lokalenheten på SkaS som innehar verksamhetens roll i tabellen nedan.

Exempel på mindre arbeten och lämpliga åtgärder finns i bilaga 3.

Ventilation

Kartlägg placering av luftintag till allmän- och specialventilation: Om intag för uteluft är placerade mot ett byggområde innebär det en risk att mögelsporer och damm från markarbeten kan dras in i ventilationsaggregat, detsamma gäller om ett provisoriskt uteluftsintag placeras nära marknivå. Om det bedöms vara en risk att uteluft för ventilation kan påverkas av byggarbeten ska risker och åtgärder tas upp i en riskanalys.

Om projektet påverkar verksamhet med patienter som har nedsatt immunförsvar kan det ställas särskilda krav på ventilationen av både nya, befintliga och provisoriska lokaler. Vilka krav som ställs utreds vidare inom projektet.

Ansvarsfördelning

Projektledare på lokalenheten SkaS ansvarar för att:

- Bedöma omfattning av aktuellt byggprojekt och omfattningen av andra samtidiga byggprojekt för att i samråd med Vårdhygien, Trygghetscentralen, medicinskt ansvarig på berörd vårdenhets och FFSS kunna föreslå alternativa vägar. Framkomligheten måste säkerställas vid akuta patientärenden och utrymning.
- Kontakta enhetschef inför aktuellt byggprojekt så att enhetschef kan förbereda sina ansvarsområden inför planeringsträff med FFSS.
- Samverka med serviceorganisationerna (FFSS, Intern service Lokalvård, Storstäd och Vårdnära service samt FF Interlogistik MiV och Måltider) gällande ombyggnation.
- Vara behjälplig med kontaktvägar internt på SkaS.

Enhetschef/lokalansvarig ansvarar för att:

- Vid projektering ange om speciella förhållanden/känslig verksamhet föreligger på enheten, som exempelvis

hygienklass 3 med särskilda hygienkrav, patienter med kraftigt nedsatt immunförsvar och dammkänslig utrustning.

- Kan verksamheten evakueras till andra lokaler utan fysisk kontakt med byggarbetet?
- Bedöm om vården/behandlingen av extra sköra patienter (till exempel med kraftigt nedsatt immunförsvar) kan ske på annan plats under byggprocessen, i andra delar av sjukhuset eller genom flytt till annat sjukhus.
- Kan byggarbetet förläggas till tider då vårdverksamhet normalt inte bedrivs i lokalerna?
- Informera hantverkare under hela byggprocessen om speciella skyddsåtgärder krävs för att skydda dem från smittrisk, som exempelvis handdesinfektion, användning av engångshandskar, förkläde, visir, munskydd och andningsskydd.
- Informera hantverkare om behov av speciella skyddskläder vid arbete på till exempel operationsenhet.
- Tillse att smittrening är utförd så att hantverkare kan arbeta riskfritt.
- Tillse att smittfarligt material är undanplockat.
- Tömma lokalen på all utrustning och liknande som är känsligt för byggdamm, utrustning som inte går att flytta täcks med plast eller våta lakan.
- Informera personalen om att byggarbetsplatser är förbjudna områden och att avspärrningar skall respekteras. Säkerställ att personalen har kunskap om vilka åtgärder som behöver vidtas för att patienter inte ska utsättas för byggdamm. Presentationsmaterialet "Om- och nybyggnation. Samverkan mellan tekniker, hantverkare och sjukvård" kan användas i detta syfte, se länkar i bilaga 1.

Förvaltningen Fastighet, Stöd och Service ansvarar för att:

- I samråd med enhetschef föra dialog om när arbetet kan utföras

liksom om byggarbete kan förläggas till andra tider då vårdverksamhet inte bedrivs i lokalerna.

- Bedöma om extra “dammskydd” behövs för fasader, balkonger och fönster som vetter mot byggarbetsplatsen. “Dammskyddet” innefattar också restriktioner att öppna fönster och att vistas på balkonger och uteplatser. Fler exempel på “dammskydd” är tätade fönsterlister, heltigentejpade fönster och balkongdörrar, inplastad fasad. Andra åtgärder kan vara att bevattna marken runt bygget, bevattna rivningsmassor, bygga ett avskärmande plank mellan bygget och fasad som vetter mot bygget.
- Informera utförare (entreprenör) om överenskomna skyddsåtgärder i projektet för att förhindra spridning av byggdamm (bilaga 1) samt att fortlöpande kontrollera att dessa efterlevs.
- Utsedd utförare informeras om skyldighet att kontakta enhetschef och projektledare SkaS innan arbetet påbörjas, och om förändring av arbetet inträder.
- Informera arbetsledare/hantverkare om vikten av att endast vistas inom det område som krävs för att utföra arbetet.
- Bedöma behov av byggstädning gällande utförande, kvalitet och omfattning. Normalt krävs utökad städfrekvens i byggområdet samt angränsande utrymmen (daglig frekvens liksom storstädning efter byggprojekt). Beställning av utökad lokalvård ska vara avtalat i god tid före byggstart.
- Bedöma lämpliga transportvägar för hantverkare och för byggmaterial. Personal och materialförsörjning till byggarbetsplatsen bör inte beröra aktiva vårdlokaler.
- Bedöma lämpliga transportvägar för rivningsmassor och annat avfall. Detta bör inte ske via lokaler och transportvägar som är aktiva vårdlokaler. Använd helst yttre bygghissar. Om detta inte är möjligt, försök avdela en hiss som enbart används för byggtransport, som kan vara avstängd för övrig verksamhet. Tillse tydlig skyltning.

- Rivningsmassor transporteras i slutna system, till exempel täckta vagnar, under en tidpunkt när patientflödet är litet.
- Avskärma byggarbetsplats mot övrig verksamhet, till exempel dammavskiljande vägg eller tät barriär/inplastning som vid asbestsanering. Förvaltningen för Fastighet, Stöd och Service ansvarar för att riva dessa efter arbetets avslutning.
- Västfastigheter ansvarar för information till angränsande verksamheter och andra hyresgäster.
- Västfastigheter ansvarar både skyltning och upprättande av allmän information om byggprojekt.
- Västfastigheter ansvarar för tydliga skyltar för alternativa vägar i text eller bild.
- Undersöka om ingrepp i försörjningssystem även kan påverka lokaler som inte är involverade i själva byggarbetsplatsen och om så är fallet meddela berörda.
- Alla kanaländar som ska återanslutas ska lockas/tätas under byggtid.
- Kontrollera att det inte finns hål ovan undertak som kan orsaka dammspridning mellan rum.
- Ta ställning till hur vattenledningssystemet påverkas. Stillastående vatten under en vecka eller mera innebär risk för tillväxt av biofilm med Legionella och andra vattenlevande mikroorganismer. Följ spolrutin under byggtiden, se styrdokument [Vårdhygien - Legionella](#). Genomför rejäl renspolning innan drifttagning. Ansvaret för spolning kan överlåtas i anpassad omfattning till projektledare på Förvaltningen för Fastighet, Stöd och Service och aktuell entreprenör.

Entreprenör/hantverkare ansvarar för att:

- Arbeta med stängda dörrar.
- Eftersträva undertryck i rummet (om möjligt minimera tilluft, frånluft skyddas med planfilter). Det sker i samråd med driftavdelningen eller projektledare på Förvaltningen för

Fastighet, Stöd och Service. Tänk på att tryckförhållanden ändras vid öppet fönster.

- Alltid använda utrustning/verktyg som minskar dammspridning, till exempel bormaskin med dammsugare.
- Lägga alla rivningsmassor i vagnar som ska vara väl övertäckta till exempel med våta lakan under uttransport. Obs, torka av hjulen vid invändig transport!
- Smuts och damm bör hållas inom respektive arbetsområde för att minska dammspridning. Erfordrig städning efter behov.
- Byta våta lakan/klibbmattor/våta mattor. Säkerställ rutiner för regelbundet byte.
- Använda byggfläkt med filter för dammfiltrering.
- Tejpa för dörrar om möjligt (i samråd med verksamheten).
- Tillse att arbetsområdet inte utökas. Material/avfall får inte ställas utanför arbetsområdet.
- Markera med tydlig skylt att byggprojekt pågår.

Utförande lokalvårdsorganisation ansvarar för att Utförd lokalvård är av tillräckligt god kvalitet i sjukhusmiljö (kan vara annan organisation än Intern Service). [Se Riktlinje för städkvalitet i Västra Götalandsregionens vårdlokaler](#), [Rutin för städkvalitet i västra Götalandsregionens vårdlokaler](#) samt [Lokalvård, Rutin för periodiskt underhåll, byggstäd och flyttstäd](#)

Relaterad information

Regional riktlinje [Riktlinje för städkvalitet i Västra Götalandsregionens vårdlokaler](#),

Regionstyrelsen [Rutin för städkvalitet i västra Götalandsregionens vårdlokaler](#)

Västra Götalandsregionen [Lokalvård, Rutin för periodiskt underhåll, byggstäd och flyttstäd](#)

Arbetsgrupp

Adam Käll, Driftchef, Förvaltningen Fastighet, Stöd och Service

Carina Jakobsson, Verksamhetsutvecklare, Intern Service

Freddy Carlqvist, Teknisk förvaltare, Förvaltningen Fastighet, Stöd och Service

Jeanette Brauer, Projektledare på lokalenheten, SkaS

Julia Lenzen, Överläkare, Vårdhygien, SkaS

Karin Andersson, Projektledare, Förvaltningen Fastighet, Stöd och Service

Therese Mård, Hygiensjuksköterska, Vårdhygien, SkaS

Källförteckning

Centers for Disease Control and Prevention. Aspergillos. [Internet].

U.S.CDC [citerad 14 april 2025]. Hämtad från:

<https://www.cdc.gov/aspergillosis/index.html>

Folkhälsomyndigheten. Sjukdomsinformation om aspergillos

[Internet]. Stockholm: Folkhälsomyndigheten [citerad 14 april 2026].

Hämtad från: [https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-](https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-annesomraden/smittsamma-sjukdomar/sjukdomsinformation-om-aspergillos/)

[annesomraden/smittsamma-sjukdomar/sjukdomsinformation-om-aspergillos/](https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-annesomraden/smittsamma-sjukdomar/sjukdomsinformation-om-aspergillos/)

Svensk Förening för Vårdhygien. Byggnation och vårdhygien.

[Internet]. SFVH [citerad 14 april 2025]. Hämtad från:

https://d1da7ycucvk6m.cloudfront.net/sites/16/media/3006136_SfVh_Byggnation_Och_Va%CC%8Ardhygien_Bov_2025_06_24_ISBN.pdf?1765833017

Bilaga 1

Checklista för att förhindra dammspridning – större arbeten

Innan byggarbeten:	Ej aktuellt	Genomfört	Den ansvariges namn	Datum
Planera byggarbeten i samråd med enhetschef (FFSS, lokalenhet SkaS projektledare och enhetschef på vårdenhet)				
Projektledare på lokalenheten SkaS kontaktar Vårdhygien				
Projektledare på lokalenheten SkaS kontaktar Intern Service och/eller annan stödorganisation				
Vid byggarbeten i hygienklass 3, kontakta Vårdhygien.				
Kartlägg placering av luftintag till allmän- och specialventilation.				
Genomgång av transportvägar för byggmaterial och hantverkare liksom alternativa vägar för patienter och personal				
Behövs extra "dammskydd" för att förhindra att byggdamm tränger in i lokalerna?				
Kontrollera att utrymmen är tömda på känslig utrustning				
Utrustning som inte går att flytta täcks över med plast i samråd med verksamheten				
Placera ut våta lakan/klibbmattor på golv				
Avskärma byggarbetsplats mot övrig verksamhet, tät barriär				
Skapa undertryck i rummet om möjligt (minimera tilluft, frånluft skyddas med planfilter). Sker i samråd med driftavdelningen				
Använd byggfläkt med filter för dammfiltrering				
Tejpa för dörrar om möjligt (i samråd med verksamheten)				
Kontrollera att det inte finns hål ovan undertak som kan orsaka dammspridning mellan rum				
Bedöm byggstöd gällande utförande, kvalitet och omfattning				
<ul style="list-style-type: none"> • Bildspel, Om- och nybyggnation • Manus till bildspel. 				

Bilaga 2

Samverkansdokument för byggprojekt

Ansvarig projektledare på lokalenheten SkaS (namn och telefonnummer):

.....
.....

Ansvarig projektledare på Förvaltningen för Fastighet, Stöd och Service (namn och telefonnummer):

.....
.....

Ansvarig enhetschef inom SkaS (namn och telefonnummer):

.....
.....

Ansvarig entreprenör (namn och telefonnummer):

.....
.....

Kontakt Intern Service

fastighetstodservice.skaraborg@vgregion.se

Ansvarig Intern Service (namn och telefonnummer)

.....
.....

Kontakt Vårdhygien tel. 0500-43 20 84 eller

vardhygienskaraborg@vgregion.se

Ansvarig Vårdhygien (namn och telefonnummer)

.....
.....

Bilaga 3 – mindre arbeten

Ärenden	Åtgärd	Hantverkarens ansvar	Vårdenhet/enhetens ansvar
Behöver lyfta eller ta ned någon takplatta	Lyfter 1-3 vanliga takplattor eller 1-2 svingplattor åt gången	Informera vården Sätt upp skyltning Arbeta bakom stängd dörr om möjligt Grovstädas	Plockar bort utrustning som kan skadas. Tillser att patienter och personal inte vistas i byggområdet. Inget synligt damm får förekomma. Efter avslutat arbete städas golv och ytor med fuktig metod se Vårdhandboken, avsnitt Städmetoder.
Besiktning medicinsk gas, el brand, m.m.	Lyfter 1-3 vanliga takplattor eller 1-2 svingplattor åt gången	Informera vården Sätt upp skyltning Arbeta bakom stängd dörr om möjligt Grovstädas	Plockar bort utrustning som kan skadas. Tillser att patienter och personal inte vistas i byggområdet. Inget synligt damm får förekomma. Efter avslutat arbete städas golv och ytor med fuktig metod se Vårdhandboken, avsnitt Städmetoder.
Nedtagning av lysrörsarmatur. Undertaksplattor behöver lyftas för att frigöra lysrörsarmatur och koppla ur armaturen.	Lyfter 1-3 vanliga takplattor eller 1-2 svingplattor åt gången	Informera vården Sätt upp skyltning Arbeta bakom stängd dörr om möjligt Grovstädas	Plockar bort utrustning som kan skadas. Tillser att patienter och personal inte vistas i byggområdet. Inget synligt damm får förekomma. Efter avslutat arbete städas golv och ytor med fuktig metod se Vårdhandboken, avsnitt Städmetoder.
Önskemål från verksamheten om att sätta upp vissa saker som kräver borring	Damm kan förekomma.	Informera vården. Borrmaskin med dammsugare används. Grovstädas.	Plockar bort utrustning som kan skadas. Tillser att patienter och personal inte vistas i byggområdet. Inget synligt damm får förekomma. Efter avslutat arbete städas golv och ytor med fuktig metod se Vårdhandboken, avsnitt Städmetoder.

Ärenden	Åtgärd	Hantverkarens ansvar	Vårdenhet/enhetens ansvar
Installera nya data- eller eluttag från korridor där det krävs arbete ovan undertak	Lyfta undertaksplattor, eventuell borring, kabeldragning.	Informera vården Sätt upp skyltning Arbeta bakom stängd dörr om möjligt Grovstädar	Plockar bort utrustning som kan skadas. Tillser att patienter och personal inte vistas i byggområdet. Inget synligt damm får förekomma. Efter avslutat arbete städas golv och ytor med fuktig metod se Vårdhandboken, avsnitt Städmetoder.
Arbeten som förekommer i allmänna ytor (kulvert, hisshall, trapphus, korridor) då man ska byta något	Kan innebära sågning, borring eventuellt lyfta 1-3 vanliga takplattor eller 1-2 svingplattor åt gången av undertak.	Kontakta säkerhetsavdelningen. Sätt upp skyltar som påtalar risk för damm. FFSS/MT/VGR IT eller entreprenör grovstädar. FFSS/MT/VGR IT tillkallar städ.	Lokalavdelningen skyltar om alternativ väg och informerar verksamheterna.
Arbete med patientsignaler som inte fungerar. Kräver oftast arbete i patientrum	Byte av delar i vägguttag eller väggpanel vid säng.	Informera vården	Vården avgör om skyddsåtgärder behövs.
Justering av installationer, oftast ovan undertak gällande värme och kyla	Lyfter 1-3 vanliga takplattor eller 1-2 svingplattor åt gången.	Informera vården, sätt upp skyltning. Arbeta bakom stängd dörr om möjligt	Plockar bort utrustning som kan skadas. Tillser att patienter och personal inte vistas i byggområdet. Inget synligt damm får förekomma. Efter avslutat arbete städas golv och ytor med fuktig metod se Vårdhandboken, avsnitt Städmetoder.

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Julia Lenzen, (julle), Överläkare

Godkänd av: Annette Trengre Jarlshammar, (anntr2),
Utvecklingschef

Dokument-ID: SKAS9730-1455443510-91

Version: 8.0

Giltig från: 2026-04-14

Giltig till: 2028-04-14